

σημεία 4. Υπογραφή των Ν.Ε.
(Αθήνα - Παφνράει)
2/6/94

ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΕΣ 1994

Στις 12 Ιουνίου καλούμαστε να ψηφίσουμε.

Καλούμαστε να αναδείξουμε τους εκπροσώπους μας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Πολλοί αναρωτιούνται ποιά η σημασία των Ευρωεκλογών, αφού μετά από τις εθνικές εκλογές αναδεικνύονται οι κυβερνήσεις, αφού η επίλυση των προβλημάτων και η πορεία μιας χώρας εξαρτάται από τις κυβερνήσεις που αναδεικνύουν τα εθνικά κοινοβούλια.

Άλλοι πάλι θεωρούν τις ευρωεκλογές μια υπόθεση αρκετά μακρινή, που αφορά θέματα και πολιτικές που λίγο μας αγγίζουν.

Άλλοι, τέλος, αμφισβητώντας την ίδια την πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή απομονώνοντας συγκεκριμένες πτυχές της, υποβαθμίζουν αυτόματα τη σημασία και τη λειτουργία των θεσμών της.

Όμως τα πράγματα δεν είναι έτσι.

Η δεκαετία που διατρέχουμε είναι μια δεκαετία ριζικών ανακατατάξεων όσον αφορά την πολιτική γεωγραφία της Ευρώπης - Δυτικής και Ανατολικής. Είναι μια δεκαετία αναδιάταξης των σχέσεων εξουσίας και του τρόπου άσκησης της. Είναι μια δεκαετία αναζήτησης μιας νέας κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης για τους λαούς της Ευρώπης.

Δύο κύρια γνωρίσματα των μεταπολεμικών εξελίξεων θέλω να τονίσω, ιδίως της τελευταίας δεκαετίας :

1. Την διεθνοποίηση των οικονομικών σχέσεων, και
2. την υπερεθνική διαπλοκή και αναδιάταξη της πολιτικής εξουσίας με άλλους θεσμούς ή πηγές πολιτικής εξουσίας.

A. Η διεθνοποίηση των οικονομικών σχέσεων

Όσο ποτέ άλλοτε οικονομικές εξελίξεις και αποφάσεις προσδιορίζονται άμεσα και έμμεσα από τις διεθνείς εξελίξεις από εξελίξεις σε άλλες χώρες, από αποφάσεις άλλων εθνικών κέντρων ή διεθνών οργανισμών. Το άνοιγμα των αγορών, η διαδοχική άρση των κάθε είδους εμποδίων επικοινωνίας ή διακίνησης μέσα και έξω από την Ευρώπη, η ταχύτητα και η πολλαπλότητα των δυνατοτήτων κίνησης κεφαλαίων και η επαναστατική εισβολή των νέων τεχνολογιών στην οικονομία διαμορφώνουν μια νέα πραγματικότητα. Πρέπει να την αντιμετωπίσουμε, να την χαλιναγωγήσουμε, να την εκμεταλλευτούμε. Διαφορετικά η οικονομική κρίση και η ανεργία θα γίνουν μονόδρομος που θα πλήξει την ίδια τη Δημοκρατία.

Όσο ποτέ άλλοτε εθνικές πολιτικές, η αποτελεσματικότητά τους και η βιωσιμότητά τους επηρεάζονται από αντίστοιχες πολιτικές που διατρέχουν άλλες χώρες ή που διαμορφώνονται ή στηρίζονται από πλειοψηφίες κρατών μέσα από υπερεθνικά όργανα. Το πρόβλημα της ρύπανσης της Αθήνας δεν εξαρτάται μόνο από την πολιτική βούληση της όποιας κυβέρνησης των Αθηνών, αλλά και από την εξέλιξη της ευρωπαϊκής αυτοκινητοβιομηχανίας, από την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών, από τη διαθεσιμότητα κοινοτικών πόρων για έργα υποδομής και μεταφορών, από την ενεργειακή πολιτική, από αποφάσεις χρηματοδότησης που θα ληφθούν για να γίνουν οι αναγκαίες προσαρμογές από την έκταση και την κατεύθυνση που

παίρνουν οι κάθε είδους κοινοτικές πολιτικές και που έμμεσα ή άμεσα διευκολύνουν την αντιμετώπιση εθνικών προβλημάτων. Το νέφος, τα ναρκωτικά, η ποιότητα ζωής μας, οι ανάγκες μας στο χώρο δουλειάς, στο χώρο της ατομικής ή επιχειρηματικής ανάπτυξης στην επικοινωνία, στην ασφάλεια, στην ειρήνη είναι τοπικά ή εθνικά ζητήματα που μπορούν να απαντηθούν αποτελεσματικά μέσα από υπερεθνικές διαδικασίες και θεσμούς.

Αλλά και θέματα συναρτημένα με τη ζωή στην ύπαιθρο επηρεάζονται σήμερα αποφασιστικά από υπερεθνικές συμφωνίες, όπως το ύψος της αγροτικής παραγωγής ή οι κρατικές επιδοτήσεις στα αγροτικά προϊόντα. Το κράτος-έθνος δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει πια τα σημαντικά προβλήματα μόνο με τις δικές του δυνάμεις.

Η ευρωπαϊκή ενοποίηση αποτελεί την απάντηση στην παγκοσμιοποίηση των προβλημάτων, στο γεγονός ότι ακόμα και τα πιο μεγάλα ευρωπαϊκά κράτη είναι πολύ μικρά ώστε να εξασφαλίσουν μόνα τους αποτελεσματικά την συνεχή βελτίωση των συνθηκών ζωής των λαών τους. Η εμμονή στις ιδεολογίες της αυτάρκειας και της αυτονομίας αποτελεί, κάτω από τις σημερινές συνθήκες, είτε στρουθοκαμηλισμό, είτε συνθηκολόγηση.

Πολλοί αντιδρούν στη διαπίστωση αυτή, γιατί έχουν γαλουχηθεί με αντιλήψεις ότι το κράτος-έθνος, η αυτάρκης οικονομία, η απόλυτη εξουσία του κρατικού παρεμβατικού μηχανισμού είναι μη αμφισβητήσιμες επιδιώξεις.

Σφάλλουν, και ηθελημένα ή μη, καθίστανται υπεύθυνοι απέναντι στο

λαό και τις προσδοκίες του για την υστέρηση και την οπισθοδρόμηση που βαραίνουν τον τόπο μας.

Η οικονομική κρίση και η ανεργία και τα παρεπόμενα νέα κοινωνικά φαινόμενα περιθωριοποίησης, εξαθλίωσης ή φυγής προς νεοφασίζουσες ή μεσαιωνικές αντιλήψεις δεν είναι αποτελέσματα της πορείας της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης. Τα αίτια θα πρέπει να αναζητηθούν κυρίως στη συγκυρία των τελευταίων χρόνων όπου επιβλήθηκαν πλειοψηφικά κυβερνήσεις με νεοφιλελεύθερες αντιλήψεις και στα αποτελέσματα των πολιτικών τους.

Η Ευρώπη είναι το αναγκαίο επόμενο επίπεδο οργάνωσης των δυνάμεων εκείνων που δεν θέλουν τους ευρωπαϊκούς λαούς να αποτελούν το υποχείριο αποφάσεων πολυεθνικών επιχειρήσεων, υπερεθνικά οργανωμένων αγορών και των περιοχών με τις μεγαλύτερες παραγωγικές τεχνολογικές δραστηριότητες. Η σοσιαλιστική απάντηση στον τρόπο οργάνωσης του ύστερου καπιταλισμού, στη συγκέντρωση και στη διεθνοποίηση των επιχειρηματικών δυνάμεων, δεν μπορεί να δοθεί με τη διάσπαση και την εθνικοποίηση των ελεγκτικών και εξισορροπητικών μηχανισμών. Πρέπει να δοθεί στο ίδιο επίπεδο όπου οργανώνονται οι επιχειρήσεις, στο ευρωπαϊκό επίπεδο.

Αλλωστε, ας μην ξεχνάμε ότι η διεθνοποίηση των οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων συνεπάγεται την αποτελεσματικότητα πολλών εθνικών ρυθμίσεων που αποτελούν σήμερα τον προστατευτικό ιστό για άτομα και κοινωνικές ομάδες. Οδηγεί σε μια διαδικασία αποδιάρθρωσης. Αρνηση της ανάγκης να υπάρξουν διαδικασίες

ανασύνθεσης, διασύνδεσης και αλληλεγγύης σ' ένα ανώτερο διεθνικό επίπεδο θα σημαίνει την αποδοχή της βαθμιαίας χειροτέρευσης του σημερινού πλέγματος κοινωνικών σχέσεων. Μια τέτοια λύση είναι αντίθετη με τα συμφέροντα των εργαζομένων και των λαών.

Για όσους πιστεύουν ότι οι αυτοματισμοί της αγοράς δεν επαρκούν, χρειάζονται να εξασφαλιστεί η ρυθμιστική παρέμβαση των ευρωπαϊκών κρατών σε όλους τους βασικούς τομείς της κοινωνικής ζωής. Μόνο η συνεργασία αυτή θα προωθήσει την κοινωνική δικαιοσύνη, τον έλεγχο των οικονομικών και πολιτικών εξουσιών, τη σταθερή βελτίωση των συνθηκών ζωής και τη διευρωπαϊκή αλληλεγγύη.

Το κύριο ερώτημα δεν είναι, λοιπόν, αν είναι σκόπιμη ή όχι η ενοποίηση, αλλά ποιά μορφή πρέπει να πάρει. Το δημιουργούμενο υπερεθνικό σχήμα θα έχει ως κυρίαρχο στοιχείο την ενιαία αγορά ή την επιδίωξη της μείωσης των κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων; Θα δημιουργηθεί μια ενιαία Ευρώπη τεχνογραφειοκρατική, συγκεντρωτική, ή μια Ευρώπη όπου θα διευρυνθεί η δημοκρατία και οι δυνατότητες συμμετοχής; Θα εξουσιάζουν οι μεγάλες δυνάμεις μέσα από διευθυντήρια και διμερείς συνεργασίες ή θα διαμορφωθεί μια Ευρώπη πολυκεντρικής συνοχής όπου και οι μικρές χώρες θα έχουν λόγο;

Η μέχρι σήμερα πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης δεν διέγραψε με σαφήνεια τους επιδιωκτέους στόχους. Σαφήνεια θα υπήρχε αν οι πρωταγωνιστές της Συνθήκης της Ρώμης ή της Συνθήκης του Μάαστριχτ είχαν ξεκάθαρη αντίληψη για το ποιά σχήμα θέλουν να επιτύχουν και το προσέγγιζαν με συνέπεια. Όμως οι πρωταγωνιστές

είχαν και έχουν διαφορετικές και πολλές φορές αντιτιθέμενες απόψεις. Γι' αυτό προτίμησαν τα προσεκτικά βήματα, τους συμβιβασμούς, την περιορισμένη ή πειραματική εφαρμογή ορισμένων ρυθμίσεων και πολλές φορές τις υπεκφυγές και την άρνηση να λύσουν προβλήματα. Οι ευρωπαϊκές συνθήκες καθιερώνουν συνήθως την έναρξη μιας διαδικασίας με στόχους, των οποίων η συγκεκριμενοποίηση τελεί υπό διαρκή διαπραγμάτευση. Η ενοποίηση ως αποτέλεσμα μικρών βημάτων εξασφαλίζει τη συναίνεση και συνεργασία όλων των κρατών. Εγκυμονεί όμως για μια μικρή χώρα, όπως η Ελλάδα, τον κίνδυνο να παρασυρθεί σε μια πορεία της οποίας τις επιπτώσεις δεν έχει εκτιμήσει. Χρειάζεται γι' αυτό να διαμορφώσει μια ευρωπαϊκή πολιτική με σαφείς στόχους.

B. Η υπερεθνική διαπλοκή και αναδιάταξη της πολιτικής εξουσίας με άλλους θεσμούς ή πηγές πολιτικής εξουσίας.

Το δεύτερο ζήτημα που προανέφερα αφορά τις διαπλοκή και αναδιάταξη της πολιτικής εξουσίας με άλλους θεσμούς ή πηγές πολιτικής εξουσίας. Αφορά τη λειτουργία της δημοκρατίας. Δύο παράλληλες εξελίξεις θα ήθελα να υπογραμμίσω :

Η πρώτη : Η αδυναμία του κράτους-έθνους να ανταποκριθεί συγκεντρωτικά και αποκλειστικά στις σύγχρονες ανάγκες έχει οδηγήσει στην μακρόχρονη πορεία από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μέχρι το Μάαστριχτ στη διαδοχική εκχώρηση τμημάτων της εθνικής εξουσίας σε όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης διασφαλίζοντας τη συμμετοχή και την συναπόφαση των εθνικών κέντρων. Πρόκειται για διαφανείς θεσμοποιημένες διαδικασίες

αναδιάταξης του τρόπου λήψης αποφάσεων και άσκησης πολιτικής εξουσίας. Ωστόσο, το οικοδόμημα απέχει από το να ικανοποιεί το δικό μας όραμα. Οι διακυβερνητικές συμφωνίες εξακολουθούν να διαδραματίζουν αποφασιστικό ρόλο, η ισορροπία μεταξύ των οργάνων και ιδιαίτερα η θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη λήψη των αποφάσεων δεν είναι ικανοποιητική.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν έδωσε σαφείς απαντήσεις με ποιό τρόπο εξασφαλίζεται ο δημοκρατικός έλεγχος των κοινοτικών οργάνων. Δύο παραδείγματα που προκύπτουν από τις συμφωνίες φωτίζουν τα προβλήματα. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα αποφασίζει την καθοριστική για την ανάπτυξη της Κοινότητας νομισματική πολιτική. Απέναντι σε ποιόν θα είναι υπόλογη; Το Συμβούλιο Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών θα αποφασίζει πολυετείς κατευθυντήριες οδηγίες για την οικονομική πολιτική των κρατών-μελών. Με ποιό τρόπο θα εξασφαλίζεται ώστε οι αποφάσεις του Συμβουλίου να ανταποκρίνονται στη βούληση των πληθυσμών των χωρών-μελών;

Το Μάαστριχτ ενίσχυσε τη νομοθετική αρμοδιότητα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αλλά σε θέματα εκπαίδευσης, έρευνας, υγείας και ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών και προσώπων. Στα θέματα αυτά δεν υπήρχαν σημαντικές αντιθέσεις και η κοινοτική πολιτική είναι λίγο ως πολύ διαμορφωμένη. Η νέα διαδικασία νομοθετικής συναπόφασης του Κοινοβουλίου αποτελεί ημίμετρο. Το Κοινοβούλιο θα εξακολουθεί να παίζει έναν υποδεέστερο ρόλο. Εξακολουθεί να μην έχει νομοθετική πρωτοβουλία. Η Κοινότητα συνεχίζει να είναι μηχανισμός διακυβερνητικής συνεργασίας, όπου η γραφειοκρατία και οι

παρασκηνιακές συζητήσεις παίζουν καθοριστικό ρόλο. Δεν υπάρχει σε υπερεθνικό επίπεδο τρόπος να λογοδοτούν τα υπερεθνικά κοινοτικά όργανα. Για τις αποφάσεις τους λογοδοτεί η κάθε κυβέρνηση ατομικά στο εσωτερικό της χώρας. Τα κοινά όργανα διαφεύγουν έτσι το συλλογικό έλεγχο. Το έλλειμμα δημοκρατίας παραμένει.

Η ενίσχυση γραφειοκρατικών-διοικητικών μηχανισμών και η συνεχώς αυξανόμενη και μη υποκείμενη σε ελέγχους εξουσία τους δεν είναι φαινόμενο που παρατηρείται στην Κοινότητα και μόνο. Ακριβώς το ίδιο φαινόμενο χαρακτηρίζει τα κράτη-μέλη. Οι συζητήσεις σε εθνικό επίπεδο για την επέκταση των εξουσιών της εκτελεστικής εξουσίας, την αδυναμία τους Βουλής να επηρεάσει τις πολιτικές εξελίξεις την παντοδυναμία της διοίκησης είναι εκφράσεις του. Είναι συνέπεια του ότι τα προβλήματα είναι όλο και πιο πολύπλοκα, η κοινωνική οργάνωση όλο και πιο σύνθετη, οι λύσεις απαιτούν τεχνογνωσία, εμπειρογνώμονες και διαβουλεύσεις με κοινωνικές ομάδες. Με τον τρόπο αυτό βαθμιαία παύουν να είναι ορατά τα κέντρα αποφάσεων και να είναι γνωστά τα κριτήρια των λύσεων. Το έλλειμμα δημοκρατίας υπάρχει πρώτα απ' όλα στα κράτη-μέλη. Για να το ξεπεράσουμε σε υπερεθνικό επίπεδο πρέπει να το καταπολεμήσουμε σε εθνικό επίπεδο. Στόχος σε εθνικό επίπεδο πρέπει να είναι η δημιουργία μιας ισχυρής κοινωνίας, η επικοινωνία, η κοινωνική κινητοποίηση, η διαμόρφωση μιας κριτικής κοινής γνώμης. Όσο πολλαπλασιάσουμε κριτικές στάσεις απέναντι στις εγχώριες εξουσίες, τόσο περισσότερο θα σταθμούμε κριτικά απέναντι στην αυτονόμηση υπερεθνικών κέντρων.

Μια τέτοια διαδικασία είναι αναγκαία, αλλά όχι αρκετή. Χρειάζεται σημαντική προσπάθεια για να διαμορφώσουμε ένα σχήμα που θα

εξασφαλίζει την έκφραση της βούλησης των λαών της Κοινότητας και τον καθορισμό της πολιτικής σε διαδικασίες όπου οι εκπρόσωποί τους θα έχουν άμεση συμμετοχή. Ένα τέτοιο σχήμα μπορεί να πραγματοποιηθεί σε ένα πλαίσιο στο οποίο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα είναι το νομοθετικό σώμα, η Επιτροπή θα αποτελεί την εκτελεστική εξουσία και το Συμβούλιο Υπουργών στην Ανω Βουλή (Senate) με νομοθετικές και ελεγκτικές αρμοδιότητες. Επιπρόσθετα χρειάζεται η ανάπτυξη της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης και η διασύνδεσή της με την Επιτροπή ώστε να υπάρχουν και άλλες συντομότερες γραμμές επαφής των τοπικών κοινωνιών με το Ευρωπαϊκό Κέντρο. Τα εθνικά κοινοβούλια πρέπει να έχουν όχι μόνο τη συμμετοχή στις ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες των κυβερνήσεων των χωρών τους - σήμερα στην Ελλάδα η Βουλή έχει ελάχιστη - , αλλά και διασύνδεση με τα υπερεθνικά όργανα, ιδίως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η ενιαία εκπροσώπηση της Κοινότητας πρέπει βαθμιαία να υποκαταστήσει τα επιμέρους κράτη-μέλη στους διεθνείς οργανισμούς και στις αποφασιστικές παγκόσμιες συναντήσεις, ώστε να αποφεύγεται η παράκαμψη της κοινής βούλησης μέσα από διμερείς επαφές και χωριστές συνεννοήσεις.

Για να περιορίσουμε το έλλειμμα της δημοκρατίας πρέπει να διευρύνουμε το χώρο δημοκρατικού ελέγχου σε εθνικό επίπεδο και να διαμορφώσουμε ένα αντίστοιχο χώρο δημοκρατικού ελέγχου σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η ανατροπή της σημερινής κατάστασης μπορεί να βοηθηθεί μόνο με τη συμμετοχή, την παρουσία, τη διεκδίκηση μιας πολιτικής που αφορά τελικό οικοδόμημα της εξουσίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μπορεί να

στηριχθεί και να προαχθεί καταξιώνοντας την ίδια τη λειτουργία του Κοινοβουλίου με τη συμμετοχή μας στις Ευρωεκλογές, με τη δυναμική παρουσία μας στη σύνθεσή του με τη διάχυση των πολιτικών μας θέσεων στις εργασίες του.

Σ' αυτή τη φάση το Κοινοβούλιο είναι το κατ' εξοχήν όργανο που εκπροσωπούνται οι σοσιαλιστικές πολιτικές δυνάμεις ως ισοδύναμο αντίβαρο στις νεοφιλελεύθερες αντιλήψεις που πλειοψηφούν σε άλλα όργανα. Αποτελεί τον πλέον ευαίσθητο δέκτη των αιτημάτων των λαών, των ευαισθησιών των κοινωνιών που συνθέτουν την Ένωση, των ελπίδων για περισσότερη δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη. Το Maastricht έκανε ένα βήμα στην κατεύθυνση άρσης του δημοκρατικού ελλείμματος, δίνοντας στο Κοινοβούλιο εξουσίες συναπόδρασης. Ας τις εκμεταλλευτούμε, ας το ενδυναμώσουμε για να μπορέσουμε να διεκδικήσουμε περισσότερα. Το δημοκρατικό έλλειμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα γιομίζει με αγώνα όπως κάθε δημοκρατικό έλλειμμα στην ιστορία των πολιτισμών.

Η δεύτερη εξέλιξη : Όλο και περισσότερο αναπτύσσονται νέα κέντρα εξουσίας που δεν ελέγχονται ούτε από τη λειτουργία της αγοράς, ούτε από τη δικαιοσύνη, ούτε από την πολιτική με τα παραδοσιακά μέσα. Είναι σε θέση να απαλλοτριώσουν, να ιδιωτικοποιήσουν, να συρρικνώσουν το δημόσιο χώρο και να επιβάλλουν εξελίξεις. Μπορούν να μετατρέπουν άτομα ή μέρη της κοινωνίας σε ανελεύθερο, χειραγωγούμενο υποτελή, φρόνιμο αποδέκτη και καταναλωτή αποφάσεων. Έτσι, ο πολίτης γίνεται όλο και περισσότερο υπήκοος.

Τέτοια κέντρα εξουσίας σχηματίζονται σε όλο το φάσμα της

κοινωνικής ζωής. Δημόσιοι οργανισμοί, ιδιωτικά μονοπώλια ή ολογοπώλια, Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα, Συνδικάτα, Κόμματα, Τράπεζες δεδομένων, Τηλεοπτικοί Σταθμοί και Μέσα Ενημέρωσης αποτελούν μερικά τέτοια νέα κέντρα εξουσίας. Ολα αυτά χρησιμοποιούν πολλές φορές δημόσιους πόρους ή έχουν τη δημόσια στήριξη και παίρνουν αποφάσεις που δεν αφορούν μόνο ένα περιορισμένο κύκλο προσώπων.

Ο έλεγχος των νέων κέντρων εξουσίας θα είναι το κύριο πρόβλημα της δημοκρατίας για τις επόμενες δεκαετίες. Διαφάνεια, δημοσιότητα, εκπροσώπηση των χρηστών, αγωγή δικαιώματα, εξωκοινοβουλευτικοί υπεύθυνοι ελέγχου, κώδικες δεοντολογίας και αυτοέλεγχοι, οικονομικοί έλεγχοι από θεσμούς με κύρος, προληπτικοί έλεγχοι τήρησης προτύπων για τη διαδικασία παραγωγής μπορούν να είναι μερικές θεσμικές μορφές ελέγχου. Ελέγχου, που χωρίς να καταργεί την απαραίτητη αυτονομία των οργανισμών και επιχειρήσεων, θα επιτρέπει στα συμφέροντα των χρηστών να οργανώνονται, να εκφράζονται, να έχουν διαπραγματευτική ισχύ, να γίνονται σεβαστά και εν τέλει να διασφαλίζουν υψηλή ποιότητα υπηρεσιών και προϊόντων.

Το φαινόμενο αυτό δεν είναι μόνο ελληνικό. Απαντάται με πολλούς τρόπους σ' όλες τις δυτικές κοινωνίες.

Είναι, γι' αυτό, επιτακτική ανάγκη να ενδυναμώσουμε όλους τους υπαρκτούς, διαφανείς, θεσμοποιημένους και δημοκρατικά νομιμοποιημένους πόλους πολιτικής εξουσίας. Είναι ανάγκη να κινητοποιήσουμε και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απέναντι στο νέο αυτό πρόβλημα Δημοκρατίας.

Η συμμετοχή μας και ο αγώνας μας για τις επόμενες Ευρωεκλογές είναι αναπόσπαστο τμήμα της εθνικής μας στρατηγικής για :

- α) την ισότιμη συνεργασία και συμμετοχή των λαών στη διαχείριση των κοινών υποθέσεων,
- β) τη δημοκρατία,
- γ) την κοινωνική δικαιοσύνη,
- δ) την κοινή εξωτερική πολιτική, ασφάλεια και άμυνα,
- ε) τη διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας,
- στ) την οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη.

Γι' αυτό

Γ. Αρχείο
Λόγος

ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΕΣ 1994

1
Αναφερμένοι στη ΔΕΗ
Οικονομική Πολιτική

Στις 12 Ιουνίου καλούμαστε να ψηφίσουμε.

Καλούμαστε να αναδείξουμε τους εκπροσώπους μας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Πολλοί αναρωτιούνται ποιά η σημασία των Ευρωεκλογών, αφού μετά από τις εθνικές εκλογές αναδεικνύονται οι κυβερνήσεις, αφού η επίλυση των προβλημάτων και η πορεία μιας χώρας εξαρτάται από τις κυβερνήσεις που αναδεικνύουν τα εθνικά κοινοβούλια.

Άλλοι πάλι θεωρούν τις ευρωεκλογές μια υπόθεση αρκετά μακρινή, που αφορά θέματα και πολιτικές που λίγο μας αγγίζουν.

Άλλοι, τέλος, αμφισβητώντας την ίδια την πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή απομονώνοντας συγκεκριμένες πτυχές της, υποβαθμίζουν αυτόματα τη σημασία και τη λειτουργία των θεσμών της.

Ομως τα πράγματα δεν είναι έτσι.

Κρίση της δραχμής

Τοι ενδιαφέρουν

Η δεκαετία που διατρέχουμε είναι μια δεκαετία ριζικών ανακατατάξεων όσον αφορά την πολιτική γεωγραφία της Ευρώπης - Δυτικής και Ανατολικής. Είναι μια δεκαετία αναδιάταξης των σχέσεων εξουσίας και του τρόπου άσκησης της. Είναι μια δεκαετία αναζήτησης μιας νέας κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης για τους λαούς της Ευρώπης.

Δύο κύρια γνωρίσματα των μεταπολεμικών εξελίξεων θέλω να τονίσω, ιδίως της τελευταίας δεκαετίας :

1. Την διεθνοποίηση των οικονομικών σχέσεων, και
2. την υπερεθνική διαπλοκή και αναδιάταξη της πολιτικής εξουσίας ~~με άλλους θεσμούς ή πηγές πολιτικής εξουσίας.~~

A. Η διεθνοποίηση των οικονομικών σχέσεων

Όσο ποτέ άλλοτε οικονομικές εξελίξεις και αποφάσεις προσδιορίζονται άμεσα και έμμεσα από τις διεθνείς εξελίξεις από εξελίξεις σε άλλες χώρες, από αποφάσεις άλλων εθνικών κέντρων ή διεθνών οργανισμών. Το άνοιγμα των αγορών, η διαδοχική άρση των κάθε είδους εμποδίων επικοινωνίας ή διακίνησης μέσα και έξω από την Ευρώπη, η ταχύτητα και η πολλαπλότητα των δυνατοτήτων κίνησης κεφαλαίων και η επαναστατική εισβολή των νέων τεχνολογιών στην οικονομία διαμορφώνουν μια νέα πραγματικότητα. Πρέπει να την αντιμετωπίσουμε, να την χαλιναγωγήσουμε, να την εκμεταλλευτούμε. ~~Διαφορετικά η οικονομική κρίση και η ανεργία θα γίνουν μονόδρομος που θα πλήξει την ίδια τη Δημοκρατία.~~

Όσο ποτέ άλλοτε εθνικές πολιτικές, η αποτελεσματικότητά τους και η βιωσιμότητά τους επηρεάζονται από αντίστοιχες πολιτικές που διατρέχουν άλλες χώρες ή που διαμορφώνονται ή στηρίζονται από πλειοψηφίες κρατών μέσα από υπερεθνικά όργανα. Το πρόβλημα της ρύπανσης της Αθήνας δεν εξαρτάται μόνο από την πολιτική βούληση της όποιας κυβέρνησης των Αθηνών, αλλά και από την εξέλιξη της ευρωπαϊκής αυτοκινητοβιομηχανίας, από την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών, από τη διαθεσιμότητα κοινοτικών πόρων για έργα υποδομής και μεταφορών, από την ενεργειακή πολιτική, από αποφάσεις χρηματοδότησης που θα ληφθούν για να γίνουν οι αναγκαίες προσαρμογές, από την έκταση και την κατεύθυνση που

παίρνουν οι κάθε είδους κοινοτικές πολιτικές και που έμμεσα ή άμεσα διευκολύνουν την αντιμετώπιση εθνικών προβλημάτων. Το νέφος, τα ναρκωτικά, ^{οικονομικά μέσα} η ποιότητα ζωής μας, οι ανάγκες μας στο χώρο δουλειάς, στο χώρο της ατομικής ή επιχειρηματικής ανάπτυξης, στην επικοινωνία, στην ασφάλεια, στην ειρήνη είναι ~~τοπικά ή εθνικά~~ ζητήματα που μπορούν να απαντηθούν αποτελεσματικά μέσα από υπερεθνικές διαδικασίες και θεσμούς.

Αλλά και θέματα συναρτημένα με τη ζωή στην ύπαιθρο επηρεάζονται σήμερα αποφασιστικά από υπερεθνικές συμφωνίες, όπως το ύψος της αγροτικής παραγωγής ή οι κρατικές επιδοτήσεις στα αγροτικά προϊόντα. Το κράτος-έθνος δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει πια τα σημαντικά προβλήματα μόνο με τις δικές του δυνάμεις.

Η ευρωπαϊκή ενοποίηση αποτελεί την απάντηση στην παγκοσμιοποίηση των προβλημάτων, στο γεγονός ότι ακόμα και τα πιο μεγάλα ευρωπαϊκά κράτη είναι πολύ μικρά ώστε να εξασφαλίσουν μόνα τους αποτελεσματικά την συνεχή βελτίωση των συνθηκών ζωής των λαών τους. Η εμμονή στις ιδεολογίες της αυτάρκειας και της αυτονομίας αποτελεί, κάτω από τις σημερινές συνθήκες, είτε στρουθοκαμηλισμό, είτε συνθηκολόγηση.

Πολλοί αντιδρούν στη διαπίστωση αυτή, γιατί έχουν γαλουχηθεί με αντιλήψεις ότι το κράτος-έθνος, η αυτάρκης οικονομία, η απόλυτη εξουσία του κρατικού παρεμβατικού μηχανισμού είναι μη αμφισβητήσιμες επιδιώξεις.

Σφάλλουν, και ηθελημένα ή μη, καθίστανται υπεύθυνοι απέναντι στο

λαό και τις προσδοκίες του για την υστέρηση και την οπισθοδρόμηση που βαραίνουν τον τόπο μας.

Η οικονομική κρίση και η ανεργία και τα παρεπόμενα νέα κοινωνικά φαινόμενα περιθωριοποίησης, εξαθλίωσης ή φυγής προς νεοφασίζουσες ή μεσαιωνικές αντιλήψεις δεν είναι αποτελέσματα της πορείας της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης. Τα αίτια θα πρέπει να αναζητηθούν κυρίως στη συγκυρία των τελευταίων χρόνων όπου επιβλήθηκαν πλειοψηφικά κυβερνήσεις με νεοφιλελεύθερες αντιλήψεις και στα αποτελέσματα των πολιτικών τους.

Ⓡ

Ερώτημα: Αφορά η παρέμβαση

Πώς διαμορφώνουμε το
σχήμα

Η Ευρώπη είναι το αναγκαίο επόμενο επίπεδο οργάνωσης των δυνάμεων εκείνων που δεν θέλουν τους ευρωπαϊκούς λαούς να αποτελούν το υποχείριο αποφάσεων πολυεθνικών επιχειρήσεων, υπερεθνικά οργανωμένων αγορών και των περιοχών με τις μεγαλύτερες παραγωγικές τεχνολογικές δραστηριότητες. Η σοσιαλιστική απάντηση στον τρόπο οργάνωσης του ύστερου καπιταλισμού, στη συγκέντρωση και στη διεθνοποίηση των επιχειρηματικών δυνάμεων, δεν μπορεί να δοθεί με τη διάσπαση και την εθνικοποίηση των ελεγκτικών και εξισορροπητικών μηχανισμών. Πρέπει να δοθεί στο ίδιο επίπεδο όπου οργανώνονται οι επιχειρήσεις, στο ευρωπαϊκό επίπεδο.

- ΜΜΕ
- Ανεργία
- Στάση
- Έργα
(Αρτοί)
- Έρευνα

Γιασούμαι έχει σημασία η παρουσία
των υποδοχέσιμων δυνάμεων σε ευρωπαϊκά
οργανο

Αλλωστε, ας μην ξεχνάμε ότι η διεθνοποίηση των οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων συνεπάγεται την ^{αν} αποτελεσματικότητα πολλών εθνικών ρυθμίσεων που αποτελούν σήμερα τον προστατευτικό ιστό για άτομα και κοινωνικές ομάδες. Οδηγεί σε μια διαδικασία αποδιάρθρωσης. Αρνηση της ανάγκης να υπάρξουν διαδικασίες

ανασύνθεσης, διασύνδεσης και αλληλεγγύης σ' ένα ανώτερο διεθνικό επίπεδο θα σημαίνει την αποδοχή της βαθμιαίας χειροτέρευσης του σημερινού πλέγματος κοινωνικών σχέσεων. Μια τέτοια λύση είναι αντίθετη με τα συμφέροντα των εργαζομένων και των λαών.

Για όσους πιστεύουν ότι οι αυτοματισμοί της αγοράς δεν επαρκούν, χρειάζεται να εξασφαλιστεί η ρυθμιστική παρέμβαση των ευρωπαϊκών κρατών σε όλους τους βασικούς τομείς της κοινωνικής ζωής. Μόνο η συνεργασία αυτή θα προωθήσει την κοινωνική δικαιοσύνη, τον έλεγχο των οικονομικών και πολιτικών εξουσιών, τη σταθερή βελτίωση των συνθηκών ζωής και τη διευρωπαϊκή αλληλεγγύη.

- Κοινωνικό δικαίωμα εργασία

Το κύριο ερώτημα δεν είναι, λοιπόν, αν είναι σκόπιμη ή όχι η ενοποίηση, αλλά ποιά μορφή πρέπει να πάρει. Το δημιουργούμενο υπερεθνικό σχήμα θα έχει ως κυρίαρχο στοιχείο την ενιαία αγορά ή την επιδίωξη της μείωσης των κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων; Θα δημιουργηθεί μια ενιαία Ευρώπη τεχνογραφειοκρατική, συγκεντρωτική, ή μια Ευρώπη όπου θα διευρυνθεί η δημοκρατία και οι δυνατότητες συμμετοχής; Θα εξουσιάζουν οι μεγάλες δυνάμεις μέσα από διευθυντήρια και διμερείς συνεργασίες ή θα διαμορφωθεί μια Ευρώπη πολυκεντρικής συνοχής όπου και οι μικρές χώρες θα έχουν λόγο;

Δ₁

Η μέχρι σήμερα πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης δεν διέγραψε με σαφήνεια τους επιδιωκτούς στόχους. Σαφήνεια θα υπήρχε αν οι πρωταγωνιστές της Συνθήκης της Ρώμης ή της Συνθήκης του Μάαστριχτ είχαν ξεκάθαρη αντίληψη για το ποιά σχήμα θέλουν να επιτύχουν και το προσέγγιζαν με συνέπεια. Όμως οι πρωταγωνιστές

Δ Ερω-
ωαμο
σχήμα
καταρ-
υπόσων.
οία η
οχι

Αρχή
Οικονο-
μική και
κοινωνική
υπόσων
εξίσωση
διατάσει
φυσικό
άδρυ.
Διαρρ. ταμ.
ΣΙ
κοινωνία
οικονομ.
μετα
Ανεργία
Πρόσφα-
κατα-
ωομείωση
Μασσαρχ
Πρόσφα-
μεγά-
ανθρώ-
αγαθών
ποχών.

είχαν και έχουν διαφορετικές και πολλές φορές αντιτιθέμενες απόψεις. Γι' αυτό προτίμησαν τα προσεκτικά βήματα, τους συμβιβασμούς, την περιορισμένη ή πειραματική εφαρμογή ορισμένων ρυθμίσεων και πολλές φορές τις υπεκφυγές και την άρνηση να λύσουν προβλήματα. Οι ευρωπαϊκές συνθήκες καθιερώνουν συνήθως την έναρξη μιας διαδικασίας με στόχους, των οποίων η συγκεκριμενοποίηση τελεί υπό διαρκή διαπραγμάτευση. Η ενθώπιση ως αποτέλεσμα μικρών βημάτων εξασφαλίζει τη συναίνεση και συνεργασία όλων των κρατών. Εγκυμονεί όμως για μια μικρή χώρα, όπως η Ελλάδα, τον κίνδυνο να παρασυρθεί σε μια πορεία της οποίας τις επιπτώσεις δεν έχει εκτιμήσει. Χρειάζεται γι' αυτό να διαμορφώσει μια ευρωπαϊκή πολιτική με σαφείς στόχους.

B. Η υπερεθνική διαπλοκή και αναδιάταξη της πολιτικής εξουσίας με άλλους θεσμούς ή πηγές πολιτικής εξουσίας.

Το δεύτερο ζήτημα που προανέφερα αφορά τις διαπλοκή και αναδιάταξη της πολιτικής εξουσίας με άλλους θεσμούς ή πηγές πολιτικής εξουσίας. Αφορά τη λειτουργία της δημοκρατίας. Δύο παράλληλες εξελίξεις θα ήθελα να υπογραμμίσω:

(2) Δημοκρατία

Η πρώτη : Η αδυναμία του κράτους-έθνους να ανταποκριθεί συγκεντρωτικά και αποκλειστικά στις σύγχρονες ανάγκες έχει οδηγήσει στην μακρόχρονη πορεία από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μέχρι το Μάαστριχτ στη διαδοχική εκχώρηση τμημάτων της εθνικής εξουσίας σε όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης διασφαλίζοντας τη συμμετοχή και την συναπόφαση των εθνικών κέντρων. Πρόκειται για διαφανείς θεσμοποιημένες διαδικασίες

2

αναδιάρθρωσης του τρόπου λήψης αποφάσεων και άσκησης πολιτικής εξουσίας. Ωστόσο, το οικοδόμημα απέχει από το να ικανοποιεί το δικό μας όραμα. [Οι διακυβερνητικές συμφωνίες εξακολουθούν να διαδραματίζουν αποφασιστικό ρόλο, η ισορροπία μεταξύ των οργάνων και ιδιαίτερα η θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη λήψη των αποφάσεων δεν είναι ικανοποιητική.]

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν έδωσε σαφείς απαντήσεις με ποιό τρόπο εξασφαλίζεται ο δημοκρατικός έλεγχος των κοινοτικών οργάνων. Δύο παραδείγματα που προκύπτουν από τις συμφωνίες φωτίζουν τα προβλήματα. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα αποφασίζει την καθοριστική για την ανάπτυξη της Κοινότητας νομισματική πολιτική. Απέναντι σε ποιόν θα είναι υπόλογη; Το Συμβούλιο Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών θα αποφασίζει πολυετείς κατευθυντήριες οδηγίες για την οικονομική πολιτική των κρατών-μελών. Με ποιό τρόπο θα εξασφαλίζεται ώστε οι αποφάσεις του Συμβουλίου να ανταποκρίνονται στη βούληση των πληθυσμών των χωρών-μελών;

Το Μάαστριχτ ενίσχυσε τη νομοθετική αρμοδιότητα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αλλά σε θέματα εκπαίδευσης, έρευνας, υγείας και ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών και προσώπων. Στα θέματα αυτά δεν υπήρχαν σημαντικές αντιθέσεις και η κοινοτική πολιτική είναι λίγο ως πολύ διαμορφωμένη. Η νέα διαδικασία νομοθετικής συναπόφασης του Κοινοβουλίου αποτελεί ημίμετρο. Η Κοινότητα συνεχίζει να είναι μηχανισμός διακυβερνητικής συνεργασίας, όπου η γραφειοκρατία και οι

παρασκηνιακές συζητήσεις παίζουν καθοριστικό ρόλο. Δεν υπάρχει σε υπερεθνικό επίπεδο τρόπος να λογοδοτούν τα υπερεθνικά κοινοτικά όργανα. Για τις αποφάσεις τους λογοδοτεί η κάθε κυβέρνηση ατομικά στο εσωτερικό της χώρας. Τα κοινά όργανα διαφεύγουν έτσι το συλλογικό έλεγχο. Το έλλειμμα δημοκρατίας παραμένει.

Η ενίσχυση γραφειοκρατικών-διοικητικών μηχανισμών και η συνεχώς αυξανόμενη και μη υποκείμενη σε ελέγχους εξουσία τους δεν είναι φαινόμενο που παρατηρείται στην Κοινότητα και μόνο. Ακριβώς το ίδιο φαινόμενο χαρακτηρίζει τα κράτη-μέλη. Οι συζητήσεις σε εθνικό επίπεδο για την επέκταση των εξουσιών της εκτελεστικής εξουσίας, την αδυναμία τους Βουλής να επηρεάσει τις πολιτικές εξελίξεις την παντοδυναμία της διοίκησης είναι εκφράσεις του. Είναι συνέπεια του ότι τα προβλήματα είναι όλο και πιο πολύπλοκα, η κοινωνική οργάνωση όλο και πιο σύνθετη, οι λύσεις απαιτούν τεχνογνωσία, εμπειρογνώμονες και διαβουλεύσεις με κοινωνικές ομάδες. Με τον τρόπο αυτό βαθμιαία παύουν να είναι ορατά τα κέντρα αποφάσεων και να είναι γνωστά τα κριτήρια των λύσεων. Το έλλειμμα δημοκρατίας υπάρχει πρώτα απ' όλα στα κράτη-μέλη. Για να το ξεπεράσουμε σε υπερεθνικό επίπεδο πρέπει να το καταπολεμήσουμε σε εθνικό επίπεδο. Στόχος σε εθνικό επίπεδο πρέπει να είναι η δημιουργία μιας ισχυρής κοινωνίας, η επικοινωνία, η κοινωνική κινητοποίηση, η διαμόρφωση μιας κριτικής κοινής γνώμης. Όσο πολλαπλασιάσουμε κριτικές στάσεις απέναντι στις εγχώριες εξουσίες, τόσο περισσότερο θα σταθμούμε κριτικά απέναντι στην αυτονόμηση υπερεθνικών κέντρων.

Μια τέτοια διαδικασία είναι αναγκαία, αλλά όχι αρκετή. Χρειάζεται σημαντική προσπάθεια για να διαμορφώσουμε ένα σχήμα που θα

εξασφαλίζει την έκφραση της βούλησης των λαών της Κοινότητας και τον καθορισμό της πολιτικής σε διαδικασίες όπου οι εκπρόσωποί τους θα έχουν άμεση συμμετοχή. Ένα τέτοιο σχήμα μπορεί να πραγματοποιηθεί σε ένα πλαίσιο στο οποίο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα είναι το νομοθετικό σώμα, η Επιτροπή θα αποτελεί την εκτελεστική εξουσία και το Συμβούλιο Υπουργών στην Ανω Βουλή (Senate) με νομοθετικές και ελεγκτικές αρμοδιότητες. Επιπρόσθετα χρειάζεται η ανάπτυξη της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης και η διασύνδεσή της με την Επιτροπή ώστε να υπάρχουν και άλλες συντομότερες γραμμές επαφής των τοπικών κοινωνιών με το Ευρωπαϊκό Κέντρο. Τα εθνικά κοινοβούλια πρέπει να έχουν όχι μόνο τη συμμετοχή στις ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες των κυβερνήσεων των χωρών τους - σήμερα στην Ελλάδα η Βουλή έχει ελάχιστη -, αλλά και διασύνδεση με τα υπερεθνικά όργανα, ιδίως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η ενιαία εκπροσώπηση της Κοινότητας πρέπει βαθμιαία να υποκαταστήσει τα επιμέρους κράτη-μέλη στους διεθνείς οργανισμούς και στις αποφασιστικές παγκόσμιες συναντήσεις, ώστε να αποφεύγεται η παράκαμψη της κοινής βούλησης μέσα από διμερείς επαφές και χωριστές συνεννοήσεις.

Νέοι
Ευρωπαϊκοί
Μορφές

Για να περιορίσουμε το έλλειμμα της δημοκρατίας πρέπει να διευρύνουμε το χώρο δημοκρατικού ελέγχου σε εθνικό επίπεδο και να διαμορφώσουμε ένα αντίστοιχο χώρο δημοκρατικού ελέγχου σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η ανατροπή της σημερινής κατάστασης μπορεί να βοηθηθεί μόνο με τη συμμετοχή, την παρουσία, τη διεκδίκηση μιας πολιτικής που αφορά τελικό οικοδόμημα της εξουσίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μπορεί να

✓
Πώς θέλουμε
την Ευρώπη
αυτή.

στηριχθεί και να προαχθεί καταξιώνοντας την ίδια τη λειτουργία του Κοινοβουλίου με τη συμμετοχή μας στις Ευρωεκλογές, με τη δυναμική παρουσία μας στη σύνθεσή του με τη διάχυση των πολιτικών μας θέσεων στις εργασίες του.

Σ' αυτή τη φάση το Κοινοβούλιο είναι το κατ' εξοχήν όργανο που εκπροσωπούνται οι σοσιαλιστικές πολιτικές δυνάμεις ως ισοδύναμο αντίβαρο στις νεοφιλελεύθερες αντιλήψεις που πλειοψηφούν σε άλλα όργανα. Αποτελεί τον πλέον ευαίσθητο δέκτη των αιτημάτων των λαών, των ευαισθησιών των κοινωνιών που συνθέτουν την Ένωση, των ελπίδων για περισσότερη δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη. Το Maastricht έκανε ένα βήμα στην κατεύθυνση άρσης του δημοκρατικού ελλείμματος, δίνοντας στο Κοινοβούλιο εξουσίες συναπόδρασης. Ας τις εκμεταλλευτούμε, ας το ενδυναμώσουμε για να μπορέσουμε να διεκδικήσουμε περισσότερα. Το δημοκρατικό έλλειμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα γιομίσει με αγώνα όπως κάθε δημοκρατικό έλλειμμα στην ιστορία των πολιτισμών.

Η δεύτερη εξέλιξη : Όλο και περισσότερο αναπτύσσονται νέα κέντρα εξουσίας που δεν ελέγχονται ούτε από τη λειτουργία της αγοράς, ούτε από τη δικαιοσύνη, ούτε από την πολιτική με τα παραδοσιακά μέσα. Είναι σε θέση να απαλλοτριώσουν, να ιδιωτικοποιήσουν, να συρρικνώσουν το δημόσιο χώρο και να επιβάλλουν εξελίξεις. Μπορούν να μετατρέπουν άτομα ή μέρη της κοινωνίας σε ανελεύθερο, χειραγωγούμενο υποτελή, φρόνιμο αποδέκτη και καταναλωτή αποφάσεων. Έτσι, ο πολίτης γίνεται όλο και περισσότερο υπήκοος.

Τέτοια κέντρα εξουσίας σχηματίζονται σε όλο το φάσμα της

κοινωνικής ζωής. Δημόσιοι οργανισμοί, ιδιωτικά μονοπώλια ή ολογοπώλια, Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα, Συνδικάτα, Κόμματα, Τράπεζες δεδομένων, Τηλεοπτικοί Σταθμοί και Μέσα Ενημέρωσης αποτελούν μερικά τέτοια νέα κέντρα εξουσίας. Ολα αυτά χρησιμοποιούν πολλές φορές δημόσιους πόρους ή έχουν τη δημόσια στήριξη και παίρνουν αποφάσεις που δεν αφορούν μόνο ένα περιορισμένο κύκλο προσώπων.

Ο έλεγχος των νέων κέντρων εξουσίας θα είναι το κύριο πρόβλημα της δημοκρατίας για τις επόμενες δεκαετίες. Διαφάνεια, δημοσιότητα, εκπροσώπηση των χρηστών, αγωγή δικαιώματα, εξωκοινοβουλευτικοί υπεύθυνοι ελέγχου, κώδικες δεοντολογίας και αυτοέλεγχοι, οικονομικοί έλεγχοι από θεσμούς με κύρος, προληπτικοί έλεγχοι τήρησης προτύπων για τη διαδικασία παραγωγής μπορούν να είναι μερικές θεσμικές μορφές ελέγχου. Ελέγχου, που χωρίς να καταργεί την απαραίτητη αυτονομία των οργανισμών και επιχειρήσεων, θα επιτρέπει στα συμφέροντα των χρηστών να οργανώνονται, να εκφράζονται, να έχουν διαπραγματευτική ισχύ, να γίνονται σεβαστά και εν τέλει να διασφαλίζουν υψηλή ποιότητα υπηρεσιών και προϊόντων.

Το φαινόμενο αυτό δεν είναι μόνο ελληνικό. Απαντάται με πολλούς τρόπους σ' όλες τις δυτικές κοινωνίες.

Είναι, γι' αυτό, επιτακτική ανάγκη να ενδυναμώσουμε όλους τους υπαρκτούς, διαφανείς, θεσμοποιημένους και δημοκρατικά νομιμοποιημένους πόλους πολιτικής εξουσίας. *Είναι το Ε.Κ.Κ. Κοινοβούλιο* Είναι ανάγκη να κινητοποιήσουμε και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απέναντι στο νέο αυτό πρόβλημα Δημοκρατίας.

Η συμμετοχή μας και ο αγώνας μας για τις επόμενες Ευρωεκλογές είναι αναπόσπαστο τμήμα της εθνικής μας στρατηγικής για :

- α) την ισότιμη συνεργασία και συμμετοχή των λαών στη διαχείριση των κοινών υποθέσεων,
- β) τη δημοκρατία,
- γ) την κοινωνική δικαιοσύνη,
- δ) την κοινή εξωτερική πολιτική, ασφάλεια και άμυνα,
- ε) τη διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας,
- στ) την οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη.

Το τελευταίο
σχήμα της
Ευρώνης-Ρωσία
Δεν έχουμε
ωροσφαιρα
εδρεια
δεμασα

Γι' αυτό

Θα έχουμε την όριγία με τις τρεις ηρωτες
ένότητες του κειμένου του ΠΑΣΟΚ με αντίστροφη
σειρά 3^η 2^η 1^η.

προκύπτει αβίαστα από την εφαρμογή επιχειρημάτων οικονομικής αποτελεσματικότητας, ενώ οι μειονεκτούσες περιοχές θα αναγκάζονται να επικαλούνται επιχειρήματα που βασίζονται στην ισότητα ή στην κοινωνική δικαιοσύνη. Όσο και αν έχουν ηθικό βάρος δικαιώματα που εδραιώνονται σε διανεμητική λογική θα παίρνουν υποδεέστερη θέση μπροστά στις ανάγκες παραγωγής πλεονάσματος προς διανομή.

Δυναμική συμμετοχή στην ευρωπαϊκή στρατηγική ή ο ρόλος του φτωχού συγγενούς; Αυτή, σε τελική ανάλυση, είναι η ουσία της σχέσεως της Ελλάδας με τις ιδέες της Λευκής Βίβλου.

Η απάντηση στο ερώτημα αυτό χωρίζεται σε δύο ενότητες;

- Πρώτον, *θα μπορούσε* η Ελλάδα να παίξει στρατηγικό ρόλο στο διαγραφόμενο ευρωπαϊκό πρότυπο ανάπτυξης;
- Δεύτερον, αν η Ελλάδα έχει την δυνατότητα, από τί εξαρτάται η επιτυχία ή όχι σε αυτό το εγχείρημα;

Σε μια εποχή που συνηθίζονται πλειοδοσίες απαισιοδοξίας ίσως ηχεί παράξενα η άποψή μου ότι η στρατηγική στροφή που αντιπροσωπεύει η Λευκή Βίβλος είναι δυνητικά **εξαιρετικά ευνοϊκή για μια χώρα με την θέση, δυνατότητες και οικονομικό δυναμικό της Ελλάδας**. Το συμπέρασμα προκύπτει τόσο από τα χαρακτηριστικά της προτεινόμενης αναπτυξιακής τροχιάς όσο και στα στοιχεία της ιστορικής καμπής που αντιπροσωπεύει το τέλος του αιώνα.

Καταρχήν Λευκή Βίβλος

*Κρίνουμε ένα
αποφασιστικό πρόβλημα
Οικονομική*

Τις δεκαετίες μετά τον πόλεμο η ανάπτυξη βασιζέτο σε δραστηριότητες εντάσεως κεφαλαίου, όπως οι μεγάλες βιομηχανίες. Σε αυτές αποφασιστικό ρόλο έπαιζαν το κόστος και η διαθεσιμότητα του κεφαλαίου ενώ το κόστος παραγωγής και συνεπώς η ανταγωνιστικότητα ήταν συνάρτηση των οικονομιών κλίμακος. Σε τέτοιες δραστηριότητες το μέγεθος της αγοράς και τα πλεονεκτήματα της μεγάλης επιχείρησης ήταν αποφασιστικής σημασίας. Μικρές χώρες της περιφέρειας με περιορισμένη πρόσβαση σε αναπτυσσόμενες αγορές ήταν αναπόφευκτο να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην εκκίνηση και εδραίωση αυτόνομης

αναπτυξιακής τροχιάς.

Η στροφή προς τις δραστηριότητες υψηλής τεχνολογίας αίρει πολλές από αυτές τις εστίες μειονεξίας. Τεχνολογία αυτού του είδους είναι γνωστό ότι δεν ευνοεί οικονομίες κλίμακος. Αντίθετα οι μονάδες που αναπτύσσονται γρηγορότερα είναι κυρίως αυτές που επιδεικνύουν ευελιξία και προσαρμοστικότητα, χαρακτηριστικά μάλλον μικρών επιχειρήσεων. Η εμπειρία τόσο της Ευρώπης όσο και των Ηνωμένων Πολιτειών έχουν δείξει ότι, αν εξασφαλισθεί η ισότιμη πρόσβαση σε πληροφορίες και κεφάλαια, οι μικρές επιχειρήσεις είναι αυτές που χαράσσουν τις νέες κατευθύνσεις στην οικονομία.

Με την ίδια λογική το συγκριτικό πλεονέκτημα σε δραστηριότητες υψηλής τεχνολογίας εδραιώνεται στην ποιότητα και ευελιξία του ανθρώπινου δυναμικού. Η Ελλάδα ως γνωστόν είναι παραδοσιακά χώρα εξαγωγής επιστημονικού και επιχειρηματικού δυναμικού. Τα ερευνητικά κέντρα, τα Πανεπιστήμια αλλά και τα χρηματιστήρια της Ευρώπης αλλά και της Αμερικής βρίθουν από Έλληνες των οποίων η πορεία ανάπτυξης ως τώρα είτε δεν μπορούσε να απορροφήσει είτε, χειρότερα, τους έδιωχνε.

Αν εξετάσουμε την οικονομική ιστορία της Ελλάδος θα δούμε τοι στις περιόδους ευημερίας, η γεωγραφική της θέση έπαιζε αποφασιστικό ρόλο. Η ευημερία συμβάδιζε με την χρήση σαν κομβικού σημείο στις οικονομικές συναλλαγές είτε Ανατολής - Δύσης, είτε Βορρά - Νότου. Εξίσου σημαντικός ήταν ο ρόλος της εμπορικής εξυπηρέτησης μιάς έκτενους ενδοχώρας. Η κατάσταση που επικράτησε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν μοναδικά αρνητική για την Ελλάδα, αφού για πρώτη σχεδόν φορά στην ιστορία της βρέθηκε αποκομμένη και απομονωμένη, από κόμβος σε περιφέρεια της Ευρώπης. Η απομόνωση αυτή φαίνεται να αίρεται καθώς οι δρόμοι που ο Ψυχρός πόλεμος έκλεισε ανοίγουν ξανά και οι συνθήκες για να ανακτήσει η Ελλάδα την παλαιά της κομβική σημασία δημιουργούνται ξανά.

Η στρατηγική της Βίβλου έρχεται σε μία κρίσιμη στιγμή να ενδυναμώσει την ώθηση που δίνει το άνοιγμα της Ανατολικής Ευρώπης. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως

η στρατηγική της Ευρώπης την δεκαετία που πέρασε συνίστατο στην δημιουργία της μεγάλης ενιαίας αγοράς του 1992. Στις οικονομίες της Δυτικής Ευρώπης η άρση των νομικών εμποδίων μπορούσε να μεταφραστεί σε αναπτυξιακή ώθηση άμεσα, δεδομένου ότι οι διασυνδέσεις και όλη η απαιτούμενη υποδομή για να αντληθούν πλήρως τα δημιουργούμενα πλεονεκτήματα ήταν ήδη σε μεγάλο βαθμό εγκατεστημένη. Στην Ελλάδα, η ανυπαρξία διασυνδέσεων σήμαινε ότι εισπράχθηκε μικρότερο τμήμα του ωφέλους της εσωτερικής αγοράς ενώ καταβλήθηκε μεγαλύτερο τμήμα του κόστους. Η προτεραιότητα της Βίβλου στα δίκτυα, μεταφορών, ενέργειας αλλά και επικοινωνιών αποτελεί μετωπική επίθεση στις γενεσιουργούς αιτίες των περιφερειακών μειονεκτημάτων, της απομόνωσης των περιφερειακών οικονομιών από την δυναμική του κέντρου.

Η ανοιχτή και ελεύθερη πολιτική εξωτερικού εμπορίου που αποτελεί το υπόβαθρο και την αφετηρία της συλλογιστικής της Βίβλου αναβαθμίζει τις αγορές της Ανατολής σε κεντρικά συστατικά της συνολικής Ευρωπαϊκής Στρατηγικής. Αυτό ισχύει και από την πλευρά της ζήτησης (αγορές) όσο και από την πλευρά της προσφοράς και της παραγωγής. Στον τομέα της ενέργειας, επί παραδείγματι προβλέπονται αυξανόμενες εισαγωγές τόσο από την Μέση Ανατολή όσο και από την Ανατολική Ευρώπη και Κεντρική Ασία, οι οποίες θα χρηματοδοτήσουν τις αγορές τεχνολογικά προηγμένων αγαθών από την Ευρώπη. Η εντατική προώθηση των διευρωπαϊκών δικτύων *μέσω της Ελλάδος* τότε αποκτά βάρος σαν κεντρικό τμήμα των Ευρωπαϊκών και όχι μόνο των Εθνικών επιλογών. Οσον αφορά τις τελευταίες η παρούσα ιστορική συγκυρία εμφανίζεται ιδιαίτερα ευνοική για την προώθηση επενδύσεων αυτού του είδους, αφού θα συνδυαστούν και θα συμπέσουν χρονικά:

- Οι πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις της κατασκευαστικής περιόδου.
- Η υλοποίηση του ωφέλους της εσωτερικής αγοράς με την ολοκλήρωση των ουσιαστικών προϋποθέσεων για την αξιοποίηση της.
- Η αξιοποίηση των δημιουργούμενων διασυνδέσεων για να "ανοίξει" η Ανατολή προς την ευρωπαϊκή αγορά.

Ο ρόλος που διαδραματίζουν οι υπαρκτές πολιτικές ομάδες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην λήψη των τελικών του αποφάσεων, οι θέσεις που κατά καιρούς έχουν εκφράσει οι ομάδες αυτές απέναντι στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα μας, αλλά και οι σχέσεις τους με το κόμμα της Ν.Δ και της "Πολιτικής Ανοιξης" μπορούν να αναδειχθούν σε θέματα αιχμής της πολιτικής μας αντιπαράθεσης τόσο με τον Μ. Εβερτ όσο και με τον Α.Σαμαρά.

Τα θέματα αυτά είναι "αβανταδόρικα" διότι δημιουργούν πολιτικά γεγονότα. Αλλά και διότι προκαλούν πολιτική αμηχανία στις ηγεσίες της Ν.Δ. και της "Πολιτικής Ανοιξης".

Αλλωστε είναι εμφανής η προσπάθεια και των δύο κομμάτων να υποβαθμίσουν το θέμα αυτό. Και τούτο διότι το "Ευρωπαϊκό λαϊκό κόμμα" στο οποίο συμμετέχει η Ν.Δ.:

1. Δεν έχει ένα σαφή και ολοκληρωμένο ευρωπαϊκό προσανατολισμό. Χαρακτηριστικό γεγονός είναι ότι στην πολιτική ομάδα του "Λαϊκού Κόμματος" συμμετέχουν οι συντηρητικοί της Αγγλίας που είναι κατεξοχήν αντιευρωπαϊστές. Μάλιστα εδώ μπορεί να επισημανθεί η χθεσινή ομιλία του Μέϊτζορ στη Βρετανική Βουλή, όπου διαπνέονταν από ένα έντονο αντικοινοτικό και αντιευρωπαϊκό πνεύμα.

2. Δεν πιστεύει στο ευρωπαϊκό όραμα, αφού επιδιώκει να καταστήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση μια μεγάλη ζώνη ελευθέρων συναλλαγών. Ενώ αδιαφορεί παντελώς για τα προβλήματα της ανάπτυξης, της ανεργίας, της εξαθλίωσης και του κοινωνικού αποκλεισμού.

3. Δεν έχει κρατήσει θετική στάση σε μια σειρά ζητήματα που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τη χώρα μας. Όπως για παράδειγμα τα προβλήματα ανάμεσα στο Βορρά και στο Νότο. Αλλά και οι θέσεις που έχει εκφράσει για τα εθνικά μας θέματα, Ελληνοτουρκικές σχέσεις, Σκοπιανό κ.ά.

4. Δεν έχει επιδείξει την απαιτούμενη ευαισθησία για τα προβλήματα του νεοφασισμού, του ρατσισμού κ.ά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η στάση και η ανοχή που έχει κρατήσει απέναντι στους νεοφασίστες της Ιταλίας και τον Μπερλουσκόνι. Μάλιστα λέγεται ότι οι ευρωβουλευτές του θαυμαστή του Μουσολίνι, κ. Μπερλουσκόνι, μετά τις ευρωεκλογές θα συμμετάσχουν στην πολιτική ομάδα του "Λαϊκού Κόμματος" παρά τις αντιδράσεις των απομεινάντων Ιταλών Χριστιανοδημοκρατών.

Όσον αφορά το κόμμα του κ. Σαμαρά την "Πολιτική Ανοιξη" που όπως είναι γνωστό προς το παρόν δεν δηλώνει σε ποιά πολιτική ομάδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θα συμμετέχει είναι ανάγκη να γίνει σαφές ότι:

1. Η πολιτική σημασία και ο αυξημένος ρόλος των μεγάλων πολιτικών ομάδων. Και τούτο διότι οι ανεξάρτητοι βουλευτές και οι μικρότερες πολιτικές ομάδες του Ευρωκοινοβουλίου, διαδραματίζουν ένα περιορισμένο ρόλο σε σχέση με τις κύριες πολιτικές ομάδες, οι οποίες καθορίζουν και τις τελικές αποφάσεις που λαμβάνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

2. Τα συμφέροντα και οι θέσεις της χώρας μας μπορούν να προωθηθούν αποτελεσματικότερα μόνο μέσα από τις μεγάλες πολιτικές ομάδες. Αλλωστε αυτό έχει δείξει η μέχρι τώρα εμπειρία.

3. Στο χώρο του Ευρωκοινοβουλίου, συγκρούονται δύο βασικές στρατηγικές προτάσεις. Η πρώτη είναι η στρατηγική της Ευρωπαϊκής δεξιάς που επιδιώκει τη δημιουργία μιας μεγάλης ζώνης ελευθέρων συναλλαγών. Ενώ η πρόταση των Ευρωπαίων σοσιαλιστών κινείται σε μια εντελώς διαφορετική κατεύθυνση προωθώντας την οικοδόμηση μιας δημοκρατικής Ευρώπης με κοινωνικό πρόσωπο.

4. Η φημολογούμενη προσχώρηση των Ευρωβουλευτών της "Πολιτικής Ανοιξης" στην πολιτική ομάδα των "φιλελεύθερων", μετά τις ευρωεκλογές, θα αφήσει έκθετο τον κ. Σαμαρά, αφού είναι γνώστες οι φιλοσκοπιανές θέσεις που κατά καιρούς έχει εκφράσει η πολιτική αυτή ομάδα.

Τέλος μιλώντας για τις πολιτικές ομάδες θα μπορεί να επισημανθεί ότι με την εφαρμογή της Συνθήκης του Μάαστριχτ ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αναβαθμίζεται σημαντικά, αποκτώντας ουσιαστικές νομοθετικές αρμοδιότητες. Αλλά και ότι το Ευρωκοινοβούλιο συναποφασίζει με το Συμβούλιο Υπουργών σε μια σειρά από σημαντικούς τομείς πολιτικών, ασκώντας παράλληλα κοινοβουλευτικό έλεγχο στο Συμβούλιο των Υπουργών και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

~~ΕΡΩΤΗΣΗ 3η~~

~~Γιατί Πρέπει οπωσδήποτε να ψηφίζουμε:
'Έχει τόση σημασία για μας αυτή η ψήφος;~~

Είναι μια κρίσιμη πολιτική αναμέτρηση για την Ελλάδα και τον Ελληνισμό:

Γιατί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει πιά ουσιαστικές νομοθετικές αρμοδιότητες, **συναποφασίζει** με το Συμβούλιο.

Γιατί από εδώ και πέρα κάθε απόφαση που λαμβάνεται στα ευρωπαϊκά όργανα, όχι μόνο επηρεάζει αλλά συχνά σηματοδοτεί μια **νέα πραγματικότητα** για τους Έλληνες πολίτες, για τη ζωή μας, για το αύριο της Ελλάδας.

Γιατί μαζί με τους άλλους λαούς της Ευρώπης καλούμαστε να **συναποφασίσουμε** για το παρόν και το μέλλον της ηπείρου μας.

Ψηφίζοντας στις 12 Ιουνίου, ψηφίζουμε και για την Ελλάδα, την ισότιμη συμμετοχή μας στα ευρωπαϊκά πράγματα, την αποφασιστική μας στάση στις ευρωπαϊκές εξελίξεις.

Είναι μια κρίσιμη ψήφος, που **δεν πρέπει να πάει χαμένη** για την Ελλάδα, για την Ευρώπη, για το ΠΑΣΟΚ.

ΟΛΟΙ ΨΗΦΙΖΟΥΜΕ ΣΤΙΣ 12 ΙΟΥΝΙΟΥ
ΣΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΗΣ ΣΥΝΑΠΟΦΑΣΗΣ
ΨΗΦΙΖΟΥΜΕ ΙΣΧΥΡΟ ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Ψ
Γιατί ψηφίζουμε τους Ευρωπαίους Σοσιαλιστές:

Γιατί η σημερινή Ευρώπη των συντηρητικών επιλογών, της παντοδύναμης γραφειοκρατίας και της κυριαρχίας των τραπεζιτών, δεν είναι η δική μας ευρώπη, η ευρώπη που εμείς οραματιζόμαστε.

- **Θέλουμε και οραματιζόμαστε** μια Ευρωπαϊκή Ένωση των λαών και όχι των μονοπωλιακών οικονομικών συμφερόντων
- **Θέλουμε και οραματιζόμαστε** μια Ευρωπαϊκή Ένωση σε τροχιά ανάπτυξης με ανταγωνιστική ικανότητα κι όχι μια Ευρώπη στασιμότητας, ανεργίας και ύφεσης που παραμένει ο "φτωχός συγγενής" των άλλων υπερεθνικών γιγάντων του πλανήτη.
- **Θέλουμε και οραματιζόμαστε** μια Ευρωπαϊκή Ένωση ισότιμων εθνών και λαών, με το λαό της Ελλάδας να έχει το δικό του αυτόνομο και ιστορικό ρόλο και λόγο και όχι μια Ευρώπη εθνικών και περιφερειακών ανισοτήτων και διαφορετικών ταχυτήτων.
- **Θέλουμε και οραματιζόμαστε** μια Ευρωπαϊκή Ένωση με Δημοκρατία, Αλληλεγγύη και Δικαιοσύνη, με σεβασμό στον Άνθρωπο, τον Πολιτισμό, το Περιβάλλον και όχι μια Ευρώπη αυταρχισμού, νεο-ρατσισμού, ξενοφοβίας, κοινωνικού περιθωρίου και οικολογικής καταστροφής.

Μόνο με την αποφασιστική συμμετοχή των Σοσιαλιστών στα κέντρα λήψης αποφάσεων, μπορούμε να ανοίξουμε αυτό το δρόμο.

Γι' αυτό θέλουμε να είμαστε η πλειοψηφία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Γι' αυτό ψηφίζουμε ισχυρό ΠΑΣΟΚ στην Ευρώπη.

ΔΥΝΑΤΟ ΠΑΣΟΚ

ΓΙΑ ΤΟ ΛΑΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

ΕΡΩΤΗΣΗ 1η

~~Γιατί ψηφίζουμε ΠΑ.ΣΟ.Κ. στις ευρωεκλογές.~~

Η ψήφος στο ΠΑΣΟΚ:

- **Κατοχυρώνει** στα πλαίσια της ισχυρότερης κοινοβουλευτικής ομάδας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος, τη δυναμική και προοδευτική φωνή της πατρίδας μας
- **Επικυρώνει** την ευρωπαϊκή μας πολιτική, που κατοχυρώνει τόσο τα ιδιαίτερα εθνικά μας συμφέροντα, όσο και την ισότιμη συμμετοχή της Ελλάδας στις ευρωπαϊκές εξελίξεις
- **Συμβάλλει** στη διασφάλιση μιας ισχυρής σοσιαλιστικής πλειοψηφίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που θα αποτελέσει αφετηρία ανατροπής των κυρίαρχων σήμερα συντηρητικών στρατηγικών τόσο στο Συμβούλιο όσο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- **Ενισχύει** την προοπτική της εναλλακτικής σοσιαλιστικής πρότασης για την Ευρώπη του αύριο, την Ευρώπη της Ειρήνης, της Ανάπτυξης, της Δημοκρατίας, της Αλληλεγγύης, της Κοινωνικής Δικαιοσύνης

Ψηφίζοντας ΠΑΣΟΚ:

Ενισχύουμε τη διαπραγματευτική θέση και ικανότητα της χώρας.
Ισχυροποιούμε τη φωνή μας

ΔΥΝΑΤΟ ΠΑΣΟΚ

ΔΥΝΑΤΗ ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

HOTEL KIERION

Περιφερειακό Πρόγρ
630 δι

ενώ ήταν 150 δι
πραγματικότητα.

— Αρδευτικά (Ερμα
φράγμα
Επράγα Λευταρίου

— Ερμα Αχαιώνου - φράγμα Λιμνιάς
90 δι - Επράγα
— Δρόμοι ^{οικονομία}
ωραιοποίηση 30 δι

Καρδίτσα - Αργα 1,600

~~Καρδίτσα - Καρπενήσι~~ 1,200

οδικό υπερωμα Αρμυνη Πρωτοή

Καρδίτσα - Νέο Μοναστήρι 1 δι

Διαχωρισμός οδικού - γραμμής
προς Καλαμάκινα.

Ποταμοί { Μουσείο
5 Πανομοδίμης
Δυνα Αγορά.